СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 153. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3. липня, 1926. VOL. XXXIV. No. 153. Jersey City, N. J., Saturday, July 3. 1926. THREE CENTS

НОВА ПОБІДА ПРОТИВНИКІВ КУЛИДЖА

ВАШИНГТОН, 1. липня. — При виборах сенатора зі стейту Норт Дакоти побідив Джеральд П. Най, проти якого завзято виступали прихильники адміністрації Кулиджа.

Сю нову побіду противників Кулиджа признають як новий певний доказ ослаблення популярности президента.

НОВИЙ ВИБОРЧИЙ СКАНДАЛ РОСКРИТИЙ.

ВАШИНГТОН, 1. липня. — Сенатор Пепер, ставнувши яко свідок перед сенатовим комітетом, розслідуючим виборчі надужиття, заявив, що йому говорив Оконор, начальник філаделфійської поліції, що йому, Оконорови, предложили поплечники Вера 75,000 долярів, якщо він буде вживати своєї поліційної власти для попирання Вера.

Оконор заперечив, немовби він таке коли-небудь говорив Пеперови. Пепер, покликаний на свідоцтво ще раз, заявив, що він докладно памятає свою розмову з Оконором.

ВЕЛИКІ ЗИСКИ ГАЗОВОЇ КОМПАНІЇ.

ВУСТЕР, Месечузетс, 1. липня. — Вустер Електрик Лайт Ко. оповістила своїм покупцям, що з огляду на свої великі зиски вона подарує кождому свому „костумерови" половину його газового рахунку за місяць жовтень.

КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК ПРОЯВЛЯЄ ВЕЛИКУ СОЛІДАРНІСТЬ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Юнія жіночих кравців ,яка заряджила на нині на 10. годину рано великий страйк кравців сеї околиці, заявляє, що на страйк вийшли однодушно всі робітники й робітниці та що ніяких страйколомів нема. Страйк відбувається спокійно.

ЧАСТИННИЙ СТРАЙК НА ПІДЗЕМНІЙ ЗЕЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Робітники юнії робітників на підземній зелізниці Інтерборо вийшли на страйк в числі понад 500 душ, бо зелізниця відмовилася піднести їх робітничу заплату.

КЛОПОТИ ҐУБЕРНАТОРА З ДАРУНКОМ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 1. липня. — Стейтовому губернаторови Смитови подарував хтось маленького тигра. Мавби він зображати Темені Гол, демократичну організацію в Ню Йорку, яку часто малюють в постати тигра.

Як довго тигр був малий, так довго всі його любили. Коли, однак, котюга стала підростати, він став справдішним клопотом для губернатора й його родини. Губернатор остаточно предложив подарувати сей дарунок якомусь зоольоґічному городови, але сі заявили, що вони мають своїх досить. Він оголосив, чи може хто з приватних людий захоче дістати тигра. Ніхто не зголосився. Наконець Смит, щоби позбутися клопоту, мусів казати його вбити.

700 СПЕЦІЯЛЬНИХ ПОЇЗДІВ НА СВЯТА ДЛЯ ОДНОГО МІСТА

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Дирекції зелізниць, які мають получення з Ню Йорком, приготовляються до великого здвигу народа з приводу двох днів свят. Зелізниці обчисляють, що з міста виїде понад міліон людий більше, як в звичайний час і на вивезення сих людий призначено понад 700 спеціяльних поїздів.

ЮНІЯ БЕРЕТЬСЯ ДО РІЕЛ-ЕСТЕЙТОВОГО БИЗНЕСУ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Ґрупа юнійних банків перебрала на власність велику ріел-естейтову спілку Милера, котра займалася уділюванням позичок за морґеджами та бондами. У сей спосіб юнії вперше входять у торговлю землею.

РАБУНОК ШПИТАЛЮ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — На місцевий шпиталь імени Рузвелта напало коло 9. години рано 6 замаскованих бандитів та зрабувало з нього 10,000 долярів, призначених на виплату робітникам шпиталю. Були би вони може забрали ще 13,000 долярів, зложених у другому місци, але телефоністка шпиталя мимо небезпеки зі сторони напасників зателефонувала по поліцію, і розбишаки поспішно забралися.

ЇЗДИВ ДВА РОКИ, ЩОБИ ДІСТАТИСЯ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 1. липня. — Мільотин Аранджеловіц, молодий 15-літний Сербин, оповів тут іміґраційним урядникам історію свого дволітного скитання до берегів Америки.

Маючи 13 літ, він утік з дому, щоби дістатися до Америки. Він пішов пішки до берега Адрійського моря, та всів на перший корабель, який побачив, будучи того переконання, що кождий корабель завезе його до Америки. Корабель повіз його до французького порту Марсей. Тут він всів на другий корабель і доїхав до південної Америки. Звідти дістався до Індії, відтак до Японії, назад до Европи, а наконець попав на корабель, що поплив в Америку.

При приїзді, однак, на американську землю він побачив, що його на берег не пустять, бо він не має дозволу на вїзд. На своє нещастє він ще й перекрався на корабель без відома корабельного заряду. Урядники збираються відослати його назад.

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ ПАСАЙСЬКОГО СТРАЙКУ.

СИНСИНЕТІ, Огайо, 1. липня. — Виконавчий Комітет Американської Федерації Праці видав публичну заяву проти пасейських ткальняних робітників.

Заява нападає на провідників як на комуністів, які беруться до діла, якого не вміють і якого не повинні провадити.

Федерація Праці заповідає, що вона буде далі помагати страйкуючим робітникам, але не їх провідникам.

КОРОЛІВ СТЕРЕЖУТЬ.

ЛОНДОН, 1. липня. — І в Анґлії не має еспанський король Альфонсо спокою. І тут чигають анархісти на його життя. Кудиб він не рушився, їде весь час в окруженню сильної військової ескорти. У всіх анґлійських портах сильно слідять за всіми чужинцями, щоби не допустити до заговірників.

ПЕРЕВОЗЯТЬ З НІМЕЧЧИНИ ЦІЛУ ФАБРИКУ НА УКРАЇНУ.

БЕРЛІН, 1. липня. — Радянське правительство скінчило переговори що до закупна величезної фабрики з зазізничих льокомотив „Райнметаль".

Ціна купна має виносити около 60,000,000 золотих рублів.

Фабрика має бути перенесена в цілости на Україну до Харкова. З нею перейде заразом і більша частина фахових робітників.

ПЕРЕРІБКА „ГРИЦЯ".

Композитор Дрімцов обробляє й пише наново музику до пісни „Ой не ходи, Грицю", що піде в пляні інсценізації народньої пісни в Українському Народньому Театрі. Текст пісни переробляє Д. Грудина.

——o——

ЕКСПОРТ ДІТОЧИХ ЗАБАВОК З НІМЕЧЧИНИ УПАВ.

НОРИМБЕРҐІЯ, 30. червня. — Рік за роком щораз більше тратить Німеччина на вивозі славних колись на цілий світ діточих норимберських ляльок і забавок. Зате до Німеччини навозять тепер богато забавок з чужих країв. Передує в тім Америка, яка висилає найбільше ґумових забавок.

МАНДАРИНИ ТА БАКАЛАРІ.

Під таким заголовком помістила краківська „Газета літерацька" статтю, з якої можна зацитувати таку розумну критику сучасної шкільної системи в Польщі: „Слово інтелігент стане вкедовзі синонімом нахабства та темряви. З багна нашого шкільництва виростає те хабаззя, що називається квітом народу, підойомою культури — інтеліґенцією. З наших шкіл, головно середних, виходять люди зі світоглядом бюрократів, зі схолястичним знанням бакаляра та суспільною освітою анальфабета. Невпинно працюють у шкільництві над новими формами навчання старих річей. А прецінь це підрядна справа. Вся вага в тім, чого вчать. На всю освіту ученика складаються обширні та зовсім зайві історично-клясичні відомости. Крім цього дещо з природничих наук, але це, згідно зі загальною опінією, не є таке важне, як нпр. дата, коли написано „Валенрода" або вбито Цезаря. Зате нічого не шкодить, коли такий бакаляр не вміє пізніще відрижнити ячменю від пшениці, гадає, що електричний дзвінок винайшов монтер, який його закладає, а на конструкцію телефону глядить мов на тайну створення світа". Коли хто нині загляне до зшитка ґімназиста, ствердить з жахом, що цей хлопець учиться мудрощів, від яких дозріла голова закрутилась би. Вчителі самі пітніють над ними цілими вечорами, підготовляючись до лекцій і на другий день кидають ґроми на учеників, що вони „цього" не знають!

УЖИВАЮТЬ СЕРЕДНОВІЧНИХ ТОРТУР.

ЛОНДОН, 30. червня. — До „Ди Лондон Таймс" доносять, що тубільці з Танґіру внесли жалобу на міжнародну поліцію, під якої контролею стоїть Танґир, в якій підносять, що поліція як европейська, так і тубільча змушує населення до судових зізнань в варварський спосіб, вживаючи до сього тортур.

НАСЛІДКИ ПЕРЕВИБОРІВ РАД НА УКРАЇНІ.

Перевибори сільрад, селищних і міських рад закінчились і вже нині можна дати — хоч і неповну — картину наслідків перевиборчої кампанії.

Головний висновок нинішних перевиборів — активність широких трудящих мас проти минулого року виросла в 1 з половиною разів. Коли минулого року у виборчій кампанії брало участь по Україні (в пересічних числах) 35% селян-виборців, то нинішньої виборчої кампанії активність піднеслася до 54%. Відомости, що обхоплюють 10.529 сільрад, говорять, що з 13,261.179 чол. виборців прибуло на вибори 7,143.158 виборців. До рад обрано 266.121 чол., в тому числі жінок 25,806 (9.7%). Комуністів обрано 25.625 (9.6%), комсомольців 8.450 (3.2%), останні (87.2%) безпартійні.

Соціяльний склад обраних до рад (за відомостями з 5.295 сільрад про 124.299 обраних) такий: бідняків (організ. і неорг.) — 47.8%, середняків — 37.3% і заможних — 1.1%. Слід підкреслити, що за відомостями про вибори згадану кількість рад % селян в них збільшився нині проти минулого року на 5.7%: той рік селяни дали своїх депутатів до рад 80.5%, а нині — 86.2%.

За неповними ще відомостями про всю перевиборчу кампанію можна частково вже відмітити в нових сільрадах зниження % робітників, червоноармійців, службовців і кустарів.

ПІЛСУДСКІ В САНАТОРІЇ ДЛЯ НЕРВОВО ХОРИХ

ВАРШАВА, 1. липня. — Пілсудского відвезено до санаторії для нервово хорих, яка находиться в Друскениках біля литовської границі.

Ті, що стоять близько Пілсудского, кажуть, що він остане в санаторії тільки кілька днів.

Знова вороги Пілсудского відотхнули. Сойм відложив всі проекти законів що до зміни конституції і виборчої реформи.

Навіть Вітос появився на політичнім овиді, бо перший раз від часу державного перевороту явився в соймі та засів на своїм місци.

В хоробі Пілсудского добачують його прихильники якийсь новий плян, який має на ціли новий переворот в державі. Це, що Пілсудскі виїхав до санаторії аж під саму литовську границю, толкують собі тим, що він хоче ввійти в тісний союз з Литвою.

Вороги Пілсудского затирають собі руки і радуються тим, що він вже так скоро до здоровля не верне.

В ПОЛЬЩІ ГОТОВО ПРИЙТИ ДО НОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

ВАРШАВА, 1. липня. — Вістка про хоробу Пілсудского збудила у його противників нові надії. В Познани відбулася велика демонстрація, в якій заявлялися за фашизмом в Польщі з ґенералом Йосифом Галлером на чолі.

На Поморю заповідають страйк зелізничників і почтовців.

Кадети, які боронили Варшави і уряду перед Пілсудским, витала тепер варшавська публика при їх повороті до міста дуже остентаційно з окликами: Хай живуть оборонці Варшави! Всі урядовці в Польщі були дуже затривожені тим, що мали не виплачувати того місяця урядничих платень. Поголоски про те поширили велинезну паніку. Платні одначе ще тим разом виплачено.

ТАКОГО ЩЕ НЕ БУЛО В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН, 1. липня. — Дебата над осьмигодинним днем праці в майнах довела до такого заострення, що старий зрівноважений анґлійський парлямент був свідком таких сцен, що їх старі парляментаристи навіть в уяві не могли собі представити.

Один з членів Партії Праці, Джек Джонс, назвав анґлійський уряд „убийниками", а другий казав урядови „заткати собі хавку". Джек Джонс не хотів навіть відкликати своїх слів. За кару мусів опустити салю нарад, але при виході повторив ще раз свої слова і показуючи на премієра Болдвина і других міністрів сказав, що це є та ціла зграя, що поповнила морд.

Треба було великого такту і парляментарної рутини, щоби можна було вдержати дальший спокій та здержати розгорячковані уми від дальших вибухів.

По тім інциденті відбулося третє читанне проєкту закона що до осьмигодинного дня праці в майнах.

ВИСОКІ КОМІСАРІ ВЕРТАЮТЬ ДОМІВ.

ВІДЕНЬ, 1. липня. — Фінансова контроля Ліги Націй над Австрією і Угорщиною скінчилася. Оба високі комісарі покидають свої позиції. Смит вертає до Бостону, а Ціммерман до Амстердаму.

Контроля Ліги над Австрією формально скінчена. Що до Угорщини відбудеться ще в осени голосовання на Раді Ліги Націй.

ІТАЛІЯ ХОЧЕ СПИНИТИ У СЕБЕ ЕМІҐРАЦІЮ.

РИМ, 1. липня. — З фашистських кругів інформують, що Італія не буде робити ніяких заходів, щоби Америка дозволила на більший контингент італійських еміґрантів. Навпаки, Італія хоче не допустити до того, щоби тисячі бідного італійського населення волочилися по світі та жебрали кавалка хліба. Вона буде старатися вижевити всіх своїх людей у себе дома.

Все таки справа еміґрації є для Італії дуже важною проблемою, бо населення зростає дуже скоро, на всякий случай скорше як добробут краю.

На Триполіс в Африці нема богато надії, бо він не дуже то надається під кольонізацію на більшу скалю. Більше прихожа французька Абисинія і туди треба би спрямувати дальшу італійську кольонізацію.

РУМУНІЯ ХОЧЕ ВИЗНАТИ СОВІТИ.

БУКАРЕШТ, 1. липня. — Премієр ґенерал Авереску заявив, що він звернеться до Італії і буде просити Муссолінія, щоби Італія затвердила нові границі Румунії та згодилася на анексію Бесарабії так, як це вже зробила Анґлія і Франція. Коли Муссоліні на це пристане, буде його Румунія далі просити ще й о то, щоби він був посередником між Румунією а совітами. Румунія рада би тепер визнати совіти, щоби вже раз положити конець тим неспокоям, які трублять Румунію на бесарабській границі. Через вічні наїзди з боку совітів треба держати в Бесарабії весь час воєнний стан.

Авереску каже, що Румунія не боїться совітів і могла би цілком добре з ними і війну вести, але краще булоби, колиб вони так погодилися. Совіти хай зрезиґнують з Бесарабії, а Румунія знова їх визнає.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відвідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ІМІГРАЦІЙНИЙ ЗАКОН В АМЕРИКАНІЗМІ

Конгресмен Емануел Селер, що представляє в конгресі 10-ий округ у Брукліні, Ню Йорк, видав публичну заяву про імігpаційний закон з 1924. року, яка заслугує на близчу увагу всякого громадянина головно за свої історичні підчеркнення.

Відозва звертається передовсім до розділу імігрантів після країв, себто до так званої квоти. Починаючи з 1. червня 1927. р., до Америки малоби право прийти в рік всего 150.000 імігрантів у рік. Се число розділюється після теорії національного походження. На основі сього розділу коло 83 проценти нових імігрантів малоби вийти з Англії, а лишень 17 процентів з других країв.

Селер питається тепер, чи справедливо є робити англійську імігpацію з 1776. основою для теперішнього розділу імігpації. На думку Селера робити се є великою образою для американської самостійности та американських традицій. Хто були англійські імігранти, на котрих тепер покликаються прихильники обмеження імігpації? — питається Селер. Се були завзяті англійські монархісти, заскорузлі консервати, закляті вороги революціонерів, Вашингтона, Джеферсона, Медисона й Гемилтона. Се були ті, що билися проти революційних військ Вашингтона, які старалися ширити вірність до англійського короля та зломити стремління до американської самостійности. Вони, як відомо, свою війну програли, і богато з них вернуло назад до Англії, де вони могли далі поважати свого єдиновладного короля.

Ставити їх нині як основу нової імігpації є крайне нерозумно. Така робота зміряє проти тих кличів, які Америка вічно висуває наперед, головно про рівноправність кляс і суспільних верств.

Хоча ся заява певно нікого не наверне, всеж таки добре, що хтось має відвагу загорілим пропагандистам проти „чужинців" показати зеркало, в якому вони можуть собі приглянутися.

ЧЕРЕЗ ПОЛІТИКУ ДИВНІ ТОВАРИШІ СПЛЯТЬ В ОДНОМУ ЛІЖКУ

З приводу вбивства Петлюри варшавська вшехпольська газета „Ржечпосполіта" ригнула на Петлюру огидною лайкою. Пише вона між иншим:

„Сей колишній актор і властитель парні, якого події вивдигнули на становище отамана України, скінчив так, як належить всяким авантурникам. Наслідком просто божевільного збігу обставин сей властитель парні відограв підчас війни й революції ролю провідника.

„Було се не честю, а радше нечестю Польщі, що вона піддержувала його, людину, яка старалася проливом крови, бандитизмом, брехнею й зрадою, відограти ролю, для якої він не мав ні характеру ні здібностий.

„Успіх Петлюри основувався на польських багнетах. Через те, як польська армія відступила, його доля була засуджена.

„Але такі, як Петлюра, не даються легко відстрашити. Він забрав крадені гроші й осів у Варшаві, де він нарікав, що український народ його зрадив.

„Пізніще він перебрався до Парижа. Гроші, які він закрав від Жидів і Поляків, дали йому краще життя, як він мав, ведучи парню або треторядний російський театр. Він уже забував, скільки то крови поплило через нього, коли там, у безпечнім місци, його вбив український Жид, Шварцбарт. Такий був фалшивий конець сього фалшивого отамана, котрий забув, що кара все йде за злочином".

Скільки тут брехні й злоби в сій невеличкій статті, се справді гідне подиву. Нам здається, що за живучого противника не повинно́ся говорити брехні. Що Петлюра мав колись парню, то вона приснилася хиба в хорій уяві вшехполяків. Неправдою є, що Петлюрі Поляки помагали, а правдою є, що Петлюру Поляки повалили. Неправдою є, що Петлюра вкрав чиїсь гроші, а правдою є, що Поляки абкрадали Україну. Словом, кожде твердження „Ржечипосполітої" се нова брехня.

Для зрозуміння хорої уяви вшехпольського ума, яка дозволила „Ржечипосполітій" таке писати, треба однак додати, що вшехполяки тут властиво міряють не стільки в Петлюру, скільки в Пілсудського. Не могучи вдарити в Пілсудського, бо він має тепер силу, вони за примiром слабих людей та казкового осла бють того, хто сили не має, хто боронитися не може, хто лежить у могилі.

Здавалобся, що сей безхарактерний виступ польської рептильки не найде собі пари. А прецінь таки тут, у Америці, лайку вшехпольської „Ржечипосполітої" передрукував по англійськи не хто инчий, як „Jewish Daily Bulletin".

В критичну хвилю, яка наступає по всяким терористичним акті, коли філі пристрастей мозок заливають, світ жде від інтелігентних людий, що вони не дадуться пірвати пристрастям, але не лишень самі приглянуться справам розумово, а й ще других завізвуть призадуматися. Замісць сього ми бачимо газету, яка проголошує своїм завданням ширити інформації про жидівські справи, як вона замісць думати за себе й за других, які віддаються пристрастям, дається сама пірвати пристрастям і з поспіхом передруковує істеричний „голос" огидної польської вулиці, яка ніколи не мала ні чести ні здорового розуму. Коли так поступають жидівські інтелігенти в критичні хвилі, то чи відтак дуже вони мають велике моральне право винувати другі народи, коли ті в моментах великих душевних напружень заховуються теж не як розумні люди, а як улична товпа?

НАУКА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

Колись царський міністер Валуєв сказав про український нарід, що його „нет, не било і не будет".

А ще раніще, сто років тому, складаючи граматику української мови Українець Павловський писав в присліву до неї, що робить свою працю для того, щоби залишити нащадкам історичний матеріял для студіювання тої мови, що за десялки років остаточно забудеться і вмре.

Нарешті на передодні світової війни український журнал, що виходив у Москві на російській мові, „Украинская Жизнь", перевів анкету серед визначнійших російських учених, громадських та політичних діячів про так зване українське питання в Росії. Цікаві були відповіді на ту анкету, але всіх їх можна звести до одного, що ніхто поважно не ставився до українського національного руху. Коли признавали деяку рацію, то лише щодо вимогів початкової школи, але з обовязковим навчанням російської мови. Що ж торкається розвитку наукової української мови, то про це ніхто не припускав навіть найменьшої гадки. Також і література, на гадку їх, могла на українській мові бути лише слаба й примітивна. Деякі, як напр. князь Евгений Трубецкой, сучасний ідеольог евразійства, договорювались до того, що ні „великоросійського", ні „українського" народів на світі зовсім нема, але є тільки один „русскій народ". Ще инчий на одне з питань тої анкети дав таку відповідь: „Російська прогресивна інтелігенція мало цікавилася українським рухом, тому, що, на скільки я знаю, до останніх років він був порожнім місцем".

Таким здавався український національний рух не тільки свідомим ворогам його, але й тим, що ним мало цікавилися. Але в глибинах життя йшло. Впершу чергу творилися неупинно національні культурні цінности й все зростали. Нарешті за культурним рухом почав рости й розвиватися політичний рух, який в горячковому бігу останньої революції привів до оголошення самостійности й соборности України.

У відповідь на „вімиранне української мови" виросла значна українська література.

На Валуєвське „нет і не будет" з більшою ретельністю до праці взялися так звані українофіли, перед між якими на Великій Україні довго вів Борис Грінченко та инші, а в Галичині Іван Франко.

На гадку, що „украинское двіженіе пустое место", з першого ж дня революції повстала у Київі Центральна Рада та почалося формування української національної армії. А далі провадилася жорстока, кривава боротьба за своє істнування з ворогами України. Стрівши великий опір з боку не тільки свідомої української національної верстви, але й ширших мас проти русифікації, московські переможці, змушені були піти на компроміс і припинити отверту боротьбу з культурно-національним українським рухом. З великим напруженням й тяжкими зусиллями пощастило українству потрохи зібрати свої культурні цінности, що шалена боротьба була розвіяла й розметала по всім закуткам червоним терором. Зібравши ті цінности, українська культура знову вирушила в дальшу путь свого розвитку, який блискуче був започаткований в часи національної влади на Україні.

Тяжка се була путь.

З боку червоної влади жадного поперта український культурний рух не стрічав, а навпаки, скрито дезорганізувався. Все ж не звертаючи уваги на всі несприятливі умови, рух той ріс трудами подвижників української науки, між якими навіть академики мали на своє істнування меньше утримання за свою наукову працю, ніж то мала поліційна собака за часи царські.

Останніми часами матеріяльне становище діячів української науки трохи поліпшилося, але все воно таке, що дає їм можливість не більше, як напівголодного істнування. Що ж торкається засобів до провадження своєї наукової роботи та опублікування наслідків цієї праці, то вони такі мізерні, що дуже богато надзвичайно цінного матеріялу може побачить світ вже як історичний матеріял.

Большевицький уряд тягне матеріяльні соки з України. "Україна не перестає бути його „економічною базою", як казав колись Троцький, але й сама Росія нидіє в недостатках. Це вже такий закон всіх окупаційних урядів. Такі уряди знаходять досить засобів для утримання величезної окупаційної адміністрації, для утримання армії, для оплати ріжних витрат на пропаганду і т. д., але не мають засобів на задоволення місцевих інтересів.

Отже все те, що створено на Україні в розвитку її національного життя, а в тім числі й в галузі науки, то все зроблено виключно зусиллями самого українського елементу майже завжди проти волі й бажання центральної окупаційної влади. Всі досягнення на Україні в розвитку її національного життя є лише те, що самим Українцям пощастило зорганізувати, а окупанти ізза своєї слабости, мусіли згодитися з ним, як з неухильним злом.

З матеріялів IV. зізду українських сил у Харкові, який розпочав свою роботу 30. травня с. р., видно, що на Україні тепер істнує, крім Академії Наук, 86 науково-дослідчих катедр та 8 науково-дослідчих інститутів. Крім того до наукових установ належать 4 астрономічні обсерваторії, 4 ботанічні сади, 8 академичних музеїв та 3 академічні бібліотеки.

Крім того намічається організація нових катедр: генетики — в Одесі; жидівської культури й лісової справи — у Харкові; та теплотехніки — у Київі. В другу чергу намічено ще шість катедр: в Харкові — літератури, фінансово-економічну й сільсько-господарського машинознавства; у Київі — цитології; в Одесі — української культури і світового господарства та географії.

Далі намічено створити державно-культурний заповідник з Київо-Печерської Лаври. При нім буде музей українського друку й книги, старо-українськоі будівельної техніки, української нумізматики. У Київі ж засновується інститут матеріяльної культури, що має готувати робітників до музейної праці.

Всенародня бібліотека, що вже тепер займає місце серед пяти найбільших бібліотек світу, буде поширена ще. Придано до неї бібліотеки київського університету, для якої будується спеціяльне помешкання.

Почато теж організацію сільсько-господарської академії, якій під Київом, у Голосієвському лісі, одведено велику ділянку, де буде впершу чергу збудований лісовий факультет, далі механічний факультет і ветеринарно-зоотехнічний факультет.

Крім того істнують ще десятки інших культурно-наукових закладів на Україні, які створили й підтримують люди, для яких розквіт рідної культури є метою їхнього життя.

Нині на Україні є 3025 вчених, з них значна частина старих кадрів професури. Але сучасний розвиток наукових інституцій потребує ще число подвоїти.

Коли порівняти все це, що українська культура має тепер, з тим, що говорили про українській національно-культурний рух ще яких всього десяток років тому, то мусимо признати, що вона далеко пішла від „пустого места". Неодна з істнуючих в Европі „культурних", особливо балканських держав, може вже тепер позавидувати українському культурно-національному розвиткови.

Так український нарід творить своє життя під страшним тиском чужинецького чобота.

Як блискучим було би воно, якби його від початку революції не перивали ворожі наїзди чужинців, якби був свій національний уряд, який всіма силами підпирав би його розвиток? А також якби ті тисячі української інтелігенції, що поневіряються на чужині, працювали з запалом для своєї рідної культури?

Це свідчить, що український нарід жив, живе й буде жити!

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

43.

Товариство Сокіл, відділ 218. Українського Народного Союза в Кембел, О.

Ми дістали відозву в справі будови Сиротинця при Укр. Нар. Союзі, і предложили її в місячію маю на відділовім мітингу. Відозву перечитано присутним членам і пояснено докладно про захист для сиріт і немічних дідів.

Відділ вибрав комітет, котрий занимається збіркою на Сиротинець.

До тепер зібрано суму $24.75, а з виділової каси призначено $25.00. Разом висилаємо суму $49.75.

Ми не засипляємо, але роботу продовжуємо далі. Коли наш комітет призбирає яку суму на будову Сиротинця, то в слідуючім звіті вишлемо до Укр. Нар. Союза. — Іван Клюс, предсідатель; Федор Кузенко, секретар.

44.

Братство св. Ів. Хрестителя, відділ 230. Українського Народного Союза в Йонгставн, О.

Урядники сего братства предложили справу будови Сиротинця Українського Народного Союза на наших місячних зборах, що відбулися дня 13. червня. Председатель вияснив всю справу як слід а відтак члени взялися дебатувати над тим. Тут одні були за будовою, другі против будови. Більша часть проявила, що вони свідомі Українці. Вони були за тим, щоби так важне діло почінати якнайскорше. Коли справу взято під голосовання, то перейшла поважною більшістю ухвала, що нам конечне треба Сиротинця. Опісля ухвалили виасигнувати з каси 50 долярів, а кождий член має жертвувати, що може, не менче від 1-го доляра. Як ті ухвали перейшли, тоді зачалася збірка на Сиротинець. Правда, члени не були приготовані до того, але мимо того зібралося готівкою $31.00. Не буду подавати їх імен, бо збірка ще не закінчена. Аж як скінчиться, то подамо всіх разом, хто кілько дав.

Хотяй Йонгставн спить твердим сном і як підніметься якась українська пекуча справа, то кождий щось муркне або рукою махне, а прецінь у нас нині так пішло, що ніхто й не сподівався такої збірки. Кождий давав. Давали по доляру, по два і навіть по 5. В той спосіб ми бачимо чи член щирий Українець, чи в нім грає українська кров. Таких нам синів України більше треба, то тоді моглиби ми числитися сильними нинки України. Взиваємо всіх братів до праці, щоби показати перед народом, що ми вміємо свое любити. — Іван Павловський, касієр.

СОЮЗ УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ.

(Про те, що це за організація і які її завдання).

Свідоміщі Українки в Злучених Державах вже від кількох літ думали про заснування організації на зразок Союза Українок у Львові. Та сталось се аж торік.

В маю 1925 р. відбувся в Вашингтоні конгрес „Міжнародньої Ради Женщин", в якім було заступлене жіноцтво майже всіх держав світа. Україну яко державу заступала офіціяльна українська делегація, в якій склад входили: пані Ганна Чикаленко-Келлер, Юлія Ярема і Олена Лотоцька. Участь сеї делегації в конгресі і сміла оборона українських делегаток перед нападами польської делегатки пробудили трохи українське жіноцтво в Америці, а особливо заохотили паню Чикаленко-Келлер, спопукали вкінці, що так до заснування **Союза Українок в Америці**, з осідком в Ню Йорку.

Союз Українок в Америці взяв собі за зразок статут Союза Українок у Львові, **тільки примінив його до американських відносин.**

Метою Союза Українок в Америці є:

1) Зорганізувати українське жіноцтво в Америці;

2) дбати про піднесенне його морального і просвітнього рівня, та розвиненне товариського життя;

3) дбати про красше вихованне української молодіжи в Америці.

Союз Українок в Америці приймає в члени жіночі товариства і сестрицтва (річна вкладка $10.00, а 2 дол. вступного) і також поодинокі членкині (річна вкладка $5.00 і 2 дол. вступного).

Союз Українок в Америці покищо робить лише перші кроки у своїх організаційних заходах, а для повного успіху потребує співділання усього українського жіноцтва в Злучених Державах.

Та всетаки і за короткий час свого істнування (в маю минув рік) Союз Українок вже дещо зробив. Кромі своєї організаційної праці уладжував концерти, вистави, товариські сходини, забави для молодіжи, збірку на поміч нашій славній письменниці Ользі Кобилянській, збірку на **першу ремісничу школу для дівчат в Перемишли**, а рівнож дав поміч Союзови Українок у Львові на українську делегацію до Міжнародного Конгресу Женщин, який відбувся в маю сего року в Парижі.

Союз Українок навязав зносини з американськими жіночими товариствами. Якраз тепер підготовляється до „**Міжнародної вистави жіночих робіт і промислу".** В сій виставі беруть участь усі народности Злучених Держав. Рівночасно приготовляється до **першого українського жіночого конгресу в Америці.**

Союз Українок відбуває місячні зібрання в Ню Йорку і постійно подає до преси звідомлення про свою діяльність, стоїть у тісній звязи зі старим краєм і Союзом Українок у Львові, який є краєвою організацією.

Союз Українок в Америці закликає у свої ряди усе українське жіноцтво в Злучених Державах і Канаді до спільної праці для рідного народу і його кращої будучности. Кожда українська женщина повинна гордитись, що є членкинею Союза Українок в Америці. Тому ще раз кличемо: Вступайте в члени Союза Українок в Америці! Помагайте доорати недоорану ниву, поможіть виполоти кукіль темноти, а засіяти пшеницю науки, правди і добробуту.

Союз се Єдність і Сила.

Виділ С. У. А.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЗАХОВУВАТИСЯ НА КОНЦЕРТАХ ЧИ НАРОДНИХ СВЯТАХ.

Голос читача з Централії, який в своїй дописи до „Свободи" звернув увагу на невідповідне поведення публики підчас представлення, дуже слушний і заслугує на те, щоби його повторити. Кождий з нас мусить признати слушність його уваг, бо вони правдиві та хочуть усунути ту язву, яка закоренилася по всіх громадах і яку можна завважити ледви чи не в кождій громаді і чи не на кождім представленю, концерті чи якім народнім торжестві. Таке саме завважив я і в нашій громаді, коли недавно тому грали аматорське представлення „Зоря ясного життя". Аматори завдали собі богато труду і представлення випало на загал добре. Але публика, то пожалься Боже. Не тільки, що кричали діти і по лавках скакали, куртину шарпали, бавилися нею та до гори піднимали, але й старі не далеко відбігли від дітей, бо говорили між собою як на ярмарку. Річ природна, що не було добре чути того, що говорили на сцені, а навіть актори не розуміли дуже часто один другого, коли був крик на салі.

Це все мусимо за всяку ціну оминати. Мусимо викоренити те некультурне лихо, що приносить нам всім сором. Що подумає собі про нас чужинець, коли попаде на таке представлення? Некультурне захованне на салі є образою для других людей, що прийшли послухати представлення чи співу, є образою для акторів на сцені, є образою для самої штуки, є образою навіть для Шевченка чи Франка, коли в їх память відбувається свято чи концерт.

Ту справу мусять взяти під розвагу, особливо комітетові, що займаються всілякими концертами, святами і т. п. Вони повинні доглядати порядку і без церемонії упімнути тих, що поводяться некультурно. Це вийде тільки на користь, бо посунемося о один крок близше до правдивої культури.

Бейон, Н. Дж. **Учасник.**

ЧИ МИ ПОВИННІ ПОСТОЯТИ ЗА НАЗВОЮ „УКРАЇНЕЦЬ"

Я не можу ніяк зрозуміти, чому саме про нашу греко-кат. церкву мають писати „рутенська" а про греко-кат. єпископа Богачевського, що він „рутенський" єпископ і чому греко-кат. церква не може бути записана як „українська", коли ми самі собі того бажаємо. Яким способом може нас змусити Рим чи хто инший називати себе инакше, як ми самі себе хочемо називати. Хто нам тут, особливо в Америці, може щось накидувати в тім згляді? Тут же не Польща, а вільний край. Тут ніхто нас не змушує називати себе Рутенцями, а коли нас називають, то вина хиба по нашій стороні. У Форда працює тисячі українських робітників. Колись і вони були там всіляко позаписувані, але не се тепер. Тепер кождий подає, що він Українець. Так і його записують і так отоожують.

От я працюю в Майнах. Є нас тут більше. Кождий з нас записує себе Українцем і не було ще випадку, щоби з того вийшла кому яка кривда. Навпаки, чужинці навіть інтересуються нами і хотять що прочитати про Україну, то зараз нам доносять.

Коли простий робітник навчився шанувати свою народність і своє національне імя, коли ним дорожить і коли ми всі робітники вимагаємо, щоби ніхто не кривдив свого українського імени, то тимбільше треба вимагати від єпископів, духовенства й церкви, щоби вони усунули вже раз то баламутне, яке звязане з „рутенством" грекокат. церкви.

Трофим Тренич з Фреквіл, Па.

З Українського життя в Америці.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Концерт в память Івана Франка.

В неділю дня 13. червня в українській православній церкві св. Михайла в Міннеаполіс відправлено панахиду за тих героїв, що полягли за волю і свободу України. Панахиду правив о. М. Запаринюк а по панахиді виголосив патріотичну промову, присвячену памяти великого сина України Івана Франка. По проповіди перейшов о. М. Запаринюк за збіркою на памятник І. Франка у Львові, і зібрав $17.00 які переслано через Обєдиаиннє до Львова. О 8-ій годині вечер в Українськім Народнім Домі розпочато величавий концерт. Мимо непогоди саля була виповнена. Богату програму, около 30 точок, виконано, на загал беручи, дуже совісно. В програму увійшли: 1) Вступне слово, гр. М. Гаврилюк; 2) Хори і деклямації; 3) Музичні точки гр. Гаврилів і п-ни Гаврилів на скрипках; 4) Соля, дуети і деклямації; 5) Реферат виголосив д-р В. Колодницький на тему: зусиля І. Франка, щоби зробити з русько-української етнографічної маси українську націю з державницькою ідеольогією.

На похвалу заслугують діточі деклямації, відтак деклямації старших: п. С. Рихлія (Новітні Гайдамаки), деклямація п-ні Процай (Великі Роковини 1798—1898), деклямація п. П. Гайви „Каменярі" і деклямація п. М. Запаринюкової „Народе мій". Пописи гр. М. Готри, Гаврилова і п-ни Гаврилів публику одушевили. Особливо захоплено була публика рефератом д-ра В. Колодницького, який влучно схарактеризував часи, в яких виступав Іван Франко, не оминаючи підчеркнути впливу М. Драгоманова на Франка, та діяльности-праці відомої трійці (М. Драгоманів, І. Франко і М. Павлик) над здвигненнем нашого народу. Характеризуючи життя-буття нашого народу в 1870—1880 рр. на широкій Україні, наводить шановний прелеґент ганебний царський указ з мая 1876 р., з якого цитує такі місця: 1) Без окремого на се дозволу головної управи в справах друку не допускати привозу в границі імперії друків, ніяких книжок і брошур, виданих в ураїнській мові. 2) Заборонити в імперії друк і видание оригінальних творів і перекладів у тійже мові, з виїмком тільки: а) історичних документів і памятників і б) творів устної словесности, одначе з тим, аби при друкованню історичних джерел заховати безумовно правопись оригіналів а в творах красного письменства — не допускати ніяких ріжниць від загальноприйнятої російської правописи та щоб дозвіл на друк творів красної літератури давати не інакще, як по розгляненню рукописи в головній управі у справах друку. 3) Заборонити також ріжні сценічні вистави і відчити в українській мові, а також друк в українській мові тексту до музичних нот.

Для характеристики відносин в Галичині згадує д-р В. Колодницький про арешт Ів. Франка у липни 1877 та безтолковий процес, про який сам Франко пище слідуюче: „Безтолковий процес, котрий впав на мене, як серед вулиці цегла на голову, і котрий скінчився моїм засудженнем, хоч у мене не було за душею і тіни того гріха, який мені закидували (ані тайних товариств, ані соціялізму; я був соціялістом по симпатії як мужик, але далекий був від розуміння, що таке соціялізм науковий), був для мене страшною і тяжкою пробою. Девять місяців пробутих в тюрмі було для мене тортурою. Мене трактовано як звичайного злодія, посаджено між самих злодіїв та волоцюг, котрих бувало в одній камері зі мною 14—18, перекидувано з камери до камери при ненастанних ревізіях і придирках (се, бач, за те, що я „писав" себто записував на припадково роздобутих карточках паперу з уст союзників, або і свої вірші), а кілька тижнів я просидів в такій камері, що мала тільки одно вікно, а містила 12 людей, з котрих 8 спало на тапчані, а 4-ох під тапчаном задля недостачі місця. З протекції, для свіжого повітря, союзники відступили мені „найліпше" місце до спання — під вікном насупроти дверей: а що вікно задля задухи мусіло бути день і ніч відчинене і до дверей продувало, то я що рана будився, маючи на голові повно снігу, навіяного з вікна. Та не сама тюрма була для мене найтяжшою пробою; засуд кримінального суду, а особливо те, що я опісля застав на світі, — сто раз тяжший і несправедливійший засуд усеї суспільности, кинений на нас, страшенно болів мене. Мене викинено з „Просвіти", заборонено приходити на „Бесіду", бо др. Шараневич (проф. унів.— Ред.), котрий пару разів побачив мене там, читаючи газети, настоював на те, щоб мені конче заказати приходити, а то він виступить з товариства (коли мені справді заказано, він таки виступив); а люде з старших, котрі хотіли мати зо мною яке небудь діло, видались зо мною тільки в секреті, що мене ще дужше принижувало".

Як третий образок колишньої нашої нищети мимоходом згадує д-р В. Колодницький процес Павлика за написання „Ребенщукової Тетяни" та його 6-місячну тюрму від 22-го лютого до 22-го серпня 1882 р. Змалювавши так часи, в яких доводилось працювати Ів. Франкови, зхарактеризував прелеґент велич нашого непоборимого каменяра — вічного революціонера та великого письменника европейської величини і слави, яким є Франко, відтак зупинився над повстанням української радикальної партії, яка кинула між маси кличі-гасла: загального голосовання, свободи друку, податкових і аґрарних реформ, та причинилась до перетворення колишньої партії народовців в обновлену нац. демок. партію, в якої хрестинах 1899 взяв живу участь і Іван Франко. Свій вичерпуючий реферат закінчив д-р В. Колодницький слідуючими словами: Те що ми в 1918. р. зуміли зірватись до будови своєї держави, те що не 10,000 іскор а міліони жевріє огнем бажання, своєї держави — те, що ми є сьогодня нацією із виробленою ідеольогією, завдячуємо у дуже великій мірі І. Франкові, по якого дороговказам іде наш нарід і нині, та от-от заоре свій лан для себе і своїх поколінь, здобувши собі Волю і Державу.

Микола Ґрубрин.

ПОДЯКА

Почуваюся до милого обовязку зложити сердечну подяку П. Т. Комітетови української школи з Норт Філаделфія і Савт Філаделфія, Па., за гарні дарунки від Громади по пописі школяриків.

З високим поважанням

153 **Юлія Зволинська.**

ПІВТОРАСТА ЛІТ ВІД ЗАЯВИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

(4. липня, 1776).

Дня 4-го липня цього року минає сто-пятьдесятий рік істнування Злучених Держав Америки як самостійної держави. Її початок рахується від так званої незалежности, проголошеної 4-го липня 1776-го року представниками американських кольоній того часу.

Повстання тих кольоній проти англійського уряду вже було почалося й вони мали вже своє власне представництво, як керуючий орґан повстання, так званий Континентальний Конґрес, що засідав в Філаделфії, та ні він ні повставші кольонії не мали ще зовсім певної думки, щоби відриватись від Анґлії. З початку велика більшість не сумнівалася, що конець-кінців буде можна якось погодитись і думка про повну незалежність почала приниматись тільки в північних кольоніях (Новій Анґлії), де було найбільше боїв поміж англійським військом і американською міліцією. Вона перекинулась до південних кольоній аж коли на весну 1776 року війна поширилась на їх території, а середущі кольонії (Ню Йорк Ню Джерзи, Пенсилвенія), які війна затронула аж після проголошення незалежности, противились їй майже до самого кінця. Окрім загальної ситуації, яка пхала американських кольоністів до рішучого кроку, мала своє значіння ще й спеціяльна пропаґанда думки про самостійність. Особливо велике враження зробила видана на початку 1776. року брошура п. н. „Здоровий розум", в якій автор, Томас Пейн, доказував, що неминуче прийдеться заявити свою незалежність, і чим швидше це зробити, тим ліпше.

Безпосередний провід до проголошення заяви незалежности дав делеґат з Верджинії, Ричард Генрі Лі, котрий на основі доручення, одержаного від пославших його кольоністів, 7. червня 1776 вніс в Континентальнім Конґресі резолюцію, якою Конґрес мав заявити, що „ці Обєднані Кольонії є і мають право бути свобідними й незалежними державами; і що всякий політичний звязок поміж ними і державою Великої Британії є і повинен бути розірваний".

Над тою резолюцією велася дискусія 8. і 10. червня, та рішення ніякого не зроблено, так як деякі делеґати взагалі противилися їй, а деякі чекали на інструкції з дому. Вибрано тільки комісію з пяти членів, яка мала виробити відповідну заяву. Дня 2. липня Конґрес приняв резолюцію Лі, а 4-го проголосив цю історичну заяву незалежности.

Є вона досить довгим документом, який має перед „громадською думкою людства" пояснити ті причини, що спонукали американський нарід розірвати державний звязок з Англією і „заняти між державами світу окреме і рівне становище". Теоретична частина того пояснення спирається на пануючу в соціяльній науці вісімнацятого століття теорію так званих природних прав. Такими природними, очевидними і недоторкальними правами кожної людини — говориться в заяві незалежности — є життя, свобода і змагання до щастя". Правительства істнують для охорони тих прав і справедливу владу дає їм лише згода народу. Колиж яка форма правління шкодить тим цілям, то народ має право змінити її або й зовсім знищити і установити нове правління, яке йому краще забезпечить життя, свободу і щастя. Далі говорить заява незалежности: Певна річ, що сама обережність велить не зміняти довго проістнувавших правительств з якихнебудь легких і минаючих причин. Тому то досвід показує, що людство було більш схильне терпіти лихо, доки лиш можливо, ніж повставати проти тих форм правління, до яких вже привикло. Але коли неустанні зловживання й самоволя виявляють з себе замір піддати людей під абсолютний деспотизм, тоді їх праця і їх обовязок скинути таке правительство і забезпечити себе на будуче.

Далі заява незалежности перечислює цілий ряд обвинувачень проти англійського короля: що без згоди Американців накладав на них податки; що в богатьох випадках не допускав судів присяжних і призначував суддів, залежних лише від його волі; що творив богато нових державних установ і присилав до Америки зграї урядовців, які докучали населенню та живились його коштом і т. д. Кінчиться цілий документ заявою „від імени і силою добрих людей в цих кольоніях, що відтепер Злучені Держави Америки є свобідною державою, зривають всі політичні звязки з державою Великої Британії, та як свобідна і незалежна держава мають повне право вести війну, заключати мир, робити договори, вести торговлю та робити все инше, що самостійна держава має право робити".

Заява була підписана 56 представниками кольоній. Між ними на першім місці підписаний Джан Генкок, предсідатель Конґресу. З инших підписавших делеґатів найславнійші в історії Америки імена Венямина Франклина і Томаса Джеферсона. Джеферсон, в той час ще молодий чоловік (йому було тільки 32 роки), був одним з членів комісії, яка мала уложити ту заяву незалежности і був її справжнім автором.

ХТО КОРИСТАЄ НА ЦЕРКОВНИХ СПОРАХ.

По обчисленням підкарпатської преси тепер ведуть процес о церковне майно до 50 громад, уніятських і православних. Процеси проходять часто всі можливі інстанції і коштують селян страшні суми. Найменші кошти процесу обчисляють на 1,000 долярів. Український селянин не має що їсти, але адвокати, судді, нотарі і т. д. таку постановку церковної справи чеською буржуазією дуже собі хвалять.

РЕСТАВРАЦІЯ КАРТИН УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЇВ.

По українських науково-художніх музеях протягом багатьох років не провадилось жадної роботи до відновлення зіпсованих за довгий час цінних художніх експонатів. За проханням Головнауки колеґія НКО асиґнувала на першочергові роботи по реставрації цих експонатів 3,000 карб. для 3-ох Київських музеїв і Харківського музею Мистецтв.

ЖАРТИ.

З шведського гумору.

Селян із провінції Смалянд уважають у Швеції не дуже мудрими.

І так раз один Штокгольмець питається Смалянця:

— Чоловіче, що ти властиво робиш зимою в своїй хаті, коли не маєш ніякої роботи?

— Ну — сиджу тай думаю.

— А як нема над чим думати?

— Ну — то тоді лише сиджу.

—o—

Південношведську провінцію Шонен за те, що вона чисто піскова, висміюють мешканці інших провінцій, що майже всі камінисті.

Раз один мешканець провінції Шонен заложився зі Штокгольмцем, що він не кине каменя через потік, перед яким оба стояли. Штокгольмець радо пійшов об заклад, бо був певний, що виграє його, тим більше, що віддаль була недалека.

Всетаки Штокгольмець програв заклад, бо не найшов ніодного каменя!

—o—

Над берегом ріки якийсь чоловік читає щось цікавого з газети. Трохи подальше якийсь инший, якому надоїло життя, кидається у воду в намірі самогубства. Та як вода охолодила його; став кричати: „Рятуйте! рятуйте! я потопаю!" Тамтой підняв зір від газети й каже: „Хвилиночку, мій любий. Я зараз іду. Ще лише кілька рядків мушу дочитати!"

Мелянхолійні оповідання.

До славного французького письменника Бальзака прийшов раз його приятель Петро Анджельо Фльорентіно. Переглядав його записки і папери зі заголовками, як „Конт фільозофік", „Конт дроляфік" і найшов між тим книжечку оправлену в полотно з титулом на окладинці: „Конт мелянхолік".

— Що то? — спитав гість — я не знаю тих ваших оповідань.

— Ще не видані, приятелю — відповів Бальзак — можете переглянути.

Петро Анджельо відчинив на першій-ліпшій сторінці і читав: „масло, петрушка, телятина" і т. д., а потім відносні ціни. Видно, Бальзак уважав спис домашних видатків мелянхолійними оповіданнями.

—o—

Мати: Івасю, чому ти не хочеш бавитися з твоїми товаришами?

Івась: Бо вони бавляться в відкриття бігуна, то вони відкривці, : я все мушу бути Ескімосом і пити тран.

—o—

Малий Івась дістав на імянини нові штанята, а вже вечером переконалася мати, що в штанятах діра на дірі.

— Що ти зробив, хлопче? — питається мати.

— Ми бавилися в крамницю, а я був швайцарським сиром.

—o—

Славний італійський поет Петрарка, хоч так гарно оспівував у сонетах любов, мав дивну вдачу: не терпів співу солов'їв, а гинув за рахканням жаб.

ДОБРЕ ПОТРАПИВ.

Артур Канан Дойл, звісний англійський письменник, почесний президент спірітистичного конґресу (що був недавно в Парижі) ждав раз на американській стації на поїзд. До нього підійшов продавець книжок, відчитував заголовки й заохочував до купна. Конан Дойл за кождим заголовком говорив:

— Я вже читав це.

Задивувало це мандрівного продавця книжок. Самопевно витягає останню книжку й каже:

— Ну, тої книжки ви ще певно не читали. То найновіша праця Конана Дойла про спірітизм. Щойно вчера прийшла до Америки!

— Правду кажете — відповів Конан Дойл — я ще її не читав, але я її написав.

—o—

Жінка оповідає чоловікови про спірітистичний сеанс, як про щось надзвичайного. В спірітизм вона твердо вірить. На се її чоловік:

— Ну чому стіл не мав би посунутися. Мудрійший все уступає дурнійшому.

—o—

При столі у французького короля Людвика XIV. говорили раз на фільозофічні теми. Боальо в дискусії сказав:

— Усі люде мусять умерти.

При тих словах змірив король Боальо грізним зором. Боальо вже стій поправився:

— Майже всі люде!

Лікар: Мушу вам сказати правду, пані, що стан здоровля вашого чоловіка небезпечний. З причини надмірного спорту його груди трохи в непорядку.

Жінка: Слава Богу, то мусітиме поїхати до купелей!

—o—

Щасливі.

— Гратулюйте нам! Цього року не було ще в нас ніодної витрати!

— Д-и-в-н-о!

— Нічого тут дивного! Миж минулого року витратили все до останнього цента!

—o—

Ідуть два сусіди в місячну нічку до дому. Один каже другому:

— Кажуть, що і на місяці живуть люде.

— Кажуть, але я не вірю.

— „Не вірю", який мені мудрагель найшовся. Як жеж докажеш, що на місяці нема людей?

— Тепер як повня, то ще могли би жити там ті твої люде. Але як з місяця останеться лише серп, то де дінуться всі твої люде?

—o—

Гість (до власника готелю, в котрого винаймив кімнату): Ледви засвітити лямпу, а не видно нічого більше, лише самі насікомі: блощиці, шваби!

Господар (спокійно): Ну, то загасіть світло!

До чого може служити ампутована нога.

В Бамі, столиці бельгійської кольонії Конго відбувся ориґінальний процес. Один муринський ватажок, котрому притрапився припадок із ногою, мусів піддатися операції й ампутації ноги в місцевому шпиталі. Після операції ватажок зажадав звороту „власної ноги", щоби її зїсти. „Шкода такої великої ноги" — казав. Лікар Европеєць спротивився такому дивному жаданню, опираючися на тім, що людоїдство в Конго винищують і заборонене властями. Невдоволений ватажок почав процес „за зворот ноги". Суд признав рацію ватажкові та приказав шпиталеві видати ногу пацієнтові. Хоч-не-хоч шпиталь звернув ногу впертому муринському володареви. Цікаво тільки — чи королівська нога надавалася ще для консумції.

Причина для відмови.

Епископ поручав дуже Наполеонови пароха з Корваль біля Кляменсі. Захвалював його ось так: „Сір, то чоловік зразкової побожности і гідний сповняти свої обовязки духовника в столиці. Обичаї його такі строгі, що не сяде на сідло, на якім сиділа жінка, а жадає, щоби йому наново осідлали коня!" На те Наполеон: „То така побожність того пароха!? А, коли так, то прошу ліпше оставити його на селі. В Парижі зіпсувався би!"

—o—

— Ви не маєте фотоґрафії вашої небіжки жінки?

— Фотоґрафії не маю. Але я казав її намалювати. Гляньте, ось там на стіні її портрет!

Алеж він зовсім не похожий на вашу жінку!

— Власне тому я казав її малювати.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.

2. — Виразно і читко.

3. — Лиш по одній стороні паперу

4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.

5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.

6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.

7. — Не лаяти нікого особисто, ани не нападати, ані не зачіпати.

8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).

9. — Не посилати „нагляx" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.

10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ВІДШКОДОВАННЯ ЗА ІНДУСТРІЯЛЬНІ ВИПАДКИ.

—o—

Від усяких нещасних пригод, які трапляються при індустріяльній праці, гине в Злучених Державах щорічно 25,000 людей. Очевидно, ще більше потерпівших лишається довічними каліками, а ще більше менших каліцтв, поточень та поранень. На протязі десятиліття 1910—1920 в індустріяльних катастрофах і нещасних випадках погибло більше людей ніж в усіх війнах, які Америка доси вела, починаючи від проголошення своєї незвисимости по сегодняшний день.

Перші закони про відшкодовання робітників та їх родин бодай в части, щоб не лишились зовсім безпомічні — заведено в Америці в 1911 році в стейтах Каліфорнії, Ню Джерзи, Вашінгтон і Висконсин. На протязі слідуючих десяти літ закони такі провели в себе ще 38 инших стейтів, в усе таки в шести їх ще й доси нема, а саме: в Місісіпі, Арkансас, Мизурі, Флориді та в Північній і в Південній Каролайні. Там у цій справі панує ще давніща система відшкодовання — через суд. Значить, робітник чи його родина мусить позивати компанію, та ця не відповідає, коли смерть чи каліцтво наступили через його власну необачність або через недбальство працюючих з ним разом робітників або через звичайну небезпеку, яка буває при праці. Розуміється, доказати в суді, що того всього не було, трудно, і порівнюючи з тою давніщою системою теперішня богато ліпша. На основі тих новіщих законів за кожну смерть чи каліцтво, яке було наслідком нещасливого припадку, належиться відшкодовання в означеній законом сумі.

Закони про відшкодовання не у всіх стейтах однакові. Вони відріжняються щодо суми, яка має бути виплачена за ріжні роди каліцтва або нездатности до праці, щодо часу, підчас якого належиться допомагати і т. и. В більшости стейтів забезпечення не обіймає хліборобських робітників, домашньої прислуги та тих, що працюють тільки случайно, не правильно. Всі стейти вимагають, щоб компанії чи роботодавці забезпечили суму, з якої в разі нещасливого припадку можнаби було виплатити відшкодовання. Взагалі є чотири типи такого забезпечення: 1. Стейт може вимагати, щоби компанії прото платили потерпівшим, і наглядає за виплатою. 2. Стейт може вимагати, щоби компанія забезпечила робітників у якімсь асекураційнім товаристві. 3. Стейт може дозволити їм організувати свої асекураційні товариства. 4. Стейт може вести сам асекурацію і тоді компанії обовязані платити що-року повну суму до стейтового фонду на покриття виплаченого відшкодовання.

Щодо способу, як потерпівший має доходити свого права, це теж в ріжних стейтах ріжно установлено. Майже всюди компанія обовязана негайно повідомити про випадок стейтову комісію, в деяких стейтах обовязок цей має також лікар і потерпівший робітник. Комісія заряджує переслухання і коли покажеться, що потерпівший в час випадку був власне при роботі, звичайно зараз рішає виплатити відшкодовання. В ріжних стейтах воно ріжне — у випадках каліцтва і нездатности до праці від 50 до 66 відсотків тижневої заробітної платні. В деяких стейтах те відшкодовання платять, аж доки потерпівший зовсім не подужає, в инших означений законом час — кільканацять або кількадесять тижнів. Коли наслідком нещасливого випадку є довічне каліцтво і нездатність до праці, то відшкодовання платять теж або деякий час або до смерти, як у яких стейтах. У випадках смерти суму, яка належиться родині, теж обраховують на основі заробітної платні помершого, в деяких стейтах беруть також на увагу кількість членів в родині. За окремі роди каліцтва є означені певні суми відшкодовання, наприклад за втрату пальця, руки, ноги, ока.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.